

PÁLFI DÉNES

A TÜRELEM APOSTOLA *

1Thessz 5,14

Életünk türelempróbák sorozata. Sok mindent kell eltűrni, elviselni, elszenvedni a 20. századvég emberének. És hiába ismerős a közmondás: Türelem rózsát terem; - hiába hirdeti Jézus életével és tanításával: „Béketűréseket által nyeritek meg a lelketeket”(Lk 21,19), türelmesnek lenni, tűrni sokszor nagyon nehéz. Nehéz tűrni az étellel járó testi-lelki szenvedéseket, próbákat, de önző, törtető világunkban talán még nehezebb türelmesnek lenni az emberek, embertársaink iránt.

Pál apostol épp erre buzdít minket a felolvasott bibliai versben: „...legyetek türelmesek mindenki iránt.” Miért kell türelmesek lennünk mindenki iránt? Kempis Tamás így válaszol kérdésünkre: „Más hibáinak és gyarlóságainak elviseléséhez türelemre törekedjél, mert tebenned is elég sok van, amit másnak kell eltűrnie”. Azonban nemcsak ezért kell türelemre törekedni mindenki iránt, hanem azért is, mert ez az igaz keresztény ember egyik ismertető jegye.

Ez a türelem - különösen a más vallásfelekezetekhez tartozó, más hitet valló ember iránti türelem - tette, többek között Dávid Ferencet is igaz kereszténnyé, jézuskövetővé. Szerette és hirdette a maga vallását, igazságát: Isten oszthatatlan egységét, Jézus embervoltát, de türelemmel, tisztelettel, jóakarattal volt azok iránt is, akik másként hittek, gondolkodtak. Nem kérkedett, dicsekedett, amikor magát „a megfeszült Jézus Krisztus szolgájá”-nak nevezte, mert ismerve a Szentírást -mely egyesek szerint a kisujjában volt -, megélte annak tanítását: „...az Úr szolgája legyen mindenkihez türelmes” (2Tim 24).

Jézussal együtt Isten gyermekének érezte magát, és vallotta, hogy az ő Istene türelmes, szerető Atyja minden testvérének: „Vétkeznek, akik az Istent nem tisztelik kegyes atyaként - mondta -, sőt inkább kegyetlen bírónak tartják. Az az Isten ugyanis, akinek nevében keresztelkedünk, Atyának nevezi magát.” Ehhez az Istenhez, a kegyelmes, szerető Atyához való hasonlóság vágya is tette őt türelmes emberré. Ezért vetette el az erőszak minden formáját, s választotta a türelmet, tudva, hogy „erőszakkal nincs meggyőztetés, legfennebb legyőztetés van”. Ezért írhatták róla büszkén a kései, hálás utódok: „Erőszakot nem pártolt életében,/Az igazsága senkit meg nem ölt,/ Tudta hogy ez a drága, tiszta eszme/ Egyszer majd úgyis mindenkit betölt”.

A Szentírást tanulmányozva, az isteni igazságokat szakadatlanul kutatva sem írhatott egyebet, mint a következőket „A szentírásban sehol sem olvastam, hogy Isten igéjét tüzzel-vassal kell terjeszteni... Nincs nagyobb esztelen-

* Az E. K. Tanács által meghirdetett beszédpályázat díjnyertes beszéde.

ség, sőt lehetetlenség, mint külső erővel kényszeríteni a lelkiismeretet s a lelket, aki felett hatalommal csak teremtője bír”.

És nemcsak írt, beszélt, hanem - akárcsak Jézus - írásait, szavait gyakorlatban is alkalmazta. S eszméinek az életbe való átültetése tette lehetővé, hogy 1586-ban, Tordán, a világon először kimondják, törvénybe iktassák: „a hit Isten ajándéka”, hitéért, vallásáért üldözni senkit nem szabad, hanem mindenki azt a vallást gyakorolja, amely felfogásával, lelkiismeretével megegyezik. Így lett az akkori Erdély, korát jóval megelőzve, a türelmetlenség világában, katolikusok, evangélikusok, reformátusok, unitáriusok, az úgynevezett bevett vallásfelekezetek számára a türelem földje.

Török Tamás, elhunyt magyarországi írónk, Erdélyi Mefisztó című regényében leírja, hogy a tordai országgyűlés után Blandrata György, János Zsigmond fejedelem orvosa - aki később Dávid Ferenc elítélésében is közreműködött - ezekkel a szavakkal kísértette meg a fejedelmet: „Ha azt akarjuk, hogy Erdély egyistenhívő legyen, egyetlen katolikusnak se adj hivatalt, senkinek se adj jószágot; míg el nem akarja hagyni a katolikus hitet, egy katolikust se fogadj udvarodba, s a katolikus papok javadalmait szedd el...” Erre megszólalt a türelem apostola, Dávid Ferenc: „Jaj, csak bosszút ne! csak erőszakot ne! Mi négy vallás recepcióját vettük törvénybe, és soha ne gondoljuk, hogy csak az unitáriusoknak lehet joga itt, még ha önként ezt a vallást venné is föl szinte az egész ország. Bosszú mindig bosszút, erőszak erőszakot szül. Dicsőségünkötől ne részegüljünk meg, az ünnepek után józan, imával kezdett és zárt hétköznapokat éljünk meg!” /.../ „Ne legyen fegyver! A debreceni kálvinista főpap, Péter, hosszú hitvitáink legtöbbször az ellenfele vérét kívánta, mi ilyet soha nem mondtunk. És nem is vettük ellenfél vérét, és nem is akarjuk, nem is fogjuk venni soha. Vérré még úrvacsoravételkor sem gondolunk, mert azt nem Krisztus testének és vérének látjuk, hanem csupán annak, ami: kenyérnek és bornak, mely úgy eleveníti meg a testet, ahogy a Krisztusban való hit lelkünket”.

Lehet, hogy az író képzelete is szépítette regénybeli beszédét, de lényegén sokat nem változtatott: türelemről beszélő tettei nem igénylik az író szépítő képzeletét. Pedig akkor a kezében, az unitáriusok kezében volt a „hatalom”, ők azonban azzal nem éltek vissza, hanem türelmesek voltak mindenki iránt. Ezt a türelmet Dávid Ferencről tanulhatták meg az akkoriak, és tanulhatjuk meg mi is, ez a mi egyik drága örökségünk.

Sajnos, e türelem nem minden hatalomra kerülőnek erénye. Így volt ez a János Zsigmondot követő Báthoriak esetében is, akiknek idején, a türelmetlenség megújuló viharában, hitéért, vallásos eszméiért Dávid Ferencet holtig tartó börtönbüntetésre ítélték, és Déva várába zárták, ahol a hagyomány szerint 1579. november 15-én meghalt. Egy öreg, beteg, szinte magatehetetlen embert ítélték holtig tartó börtönre, zártak Déva vára nyirkos, sötét cellájába. Mintha féltek volna tőle, attól az embertől, akinek fegyvere mindig csak a türelem, szeretet, igazság volt. Azt hitték, hogy őt élve „eltemetve”, eszméit, a tiszta jézusi kereszténységet is eltemethetik. De csalódnuk kellett, mert Dávid Ferenc eszméi melletti halálmegvető kiállásával, vértanúságával, nemcsak erdélyi Golgotává változtatta Déva várát, ahová a mindig emlékező utókor kegyelettel elzarándokol, hanem halhatatlanságot is nyert, midőn Jézus tiszta és

örök tanításáért a legdrágábbat, életét is kész volt feláldozni Isten oltárán. Ezért érdemel ő kegyeletteljes főhajtást ma is, egy olyan világban, amelyben a türelmetlenség - ha tehetné - börtönbe zárná, fogva tartaná a haladó eszméket, s diadalmas tort ülne temetésükön. Amidőn a nemzeti türelmetlenség hatalomért vívott kétségbeesett, nemtelen harcában egymással békességben élő embereket igyekszik összeuszítani. Dávid Ferenc mindezek fölé emelkedve, magasztos példájával üzeni nekünk: a türelem az egyetlen járható út, amely békesség, jövő felé, életre visz! Ha jövőt és életet akartok, mindig a türelmet válasszátok, „...legyetek türelmesek mindenki iránt”.

1996. november 9-én, amikor újraavattuk a dévai várban a mártír halálát megörökítő emléktáblát, aminek elődjét talán épp a türelmetlenség törte össze, az elhangzott beszédek után egy jelenlevő katolikus lelkész megjegyezte: itt senki ellen nem beszéltek, senki nem érezhette sértve magát! Boldogan nyugtáztam szavait, melyek szépen igazolták: bennünk él a Dávid-Ferenc-i türelem. Őrizzük hát, és ápoljuk azt, mint éltető, erőt adó, türelmetlenségben is megtartó léleklángot, amelynek öröktüze méltókká tesz a mi türelmes apostolunkhoz, a jézuskövető és az Isten gyermeke nevezetre. Ámen.

SIMÉN DOMOKOS

LÉGY ERŐS ÉS LEGYÜNK BÁTRAK^{*}

2Sám 10,11-12

Az Ószövetség királyai közül Dávid áll a legközelebb a szívünkhöz. Az embert szeretjük benne gyermekként is. Sámuel látta, hogy gyermekként is milyen erős és bátor, és emellett milyen szelíd és vidám. Szomorúságot vidámsággá oldott hárfájával, hitét zsoltárokba örökítette. Észre vesszük azt az ellentétet, ami Saul, a király és Dávid között van. Sault azért választották meg királynak, mert a legerősebb volt; de mégis milyen gyenge akkor, mikor irigységét és gyűlölségét nem tudta legyőzni. Dávidnak a lelki erejét és bátorságát látjuk, mikor Saul halálra üldözi, és az Isten kétszer is a kezébe adja a király életét, de Dávidban győzött a jó ember, megbocsát, a rosszért jóval fizet. A halálig tartó barátságát nagyra tartjuk a királyfi, Jonatán iránt, akit így siratott: „Kedves voltál nekem, s a te szereteted irántam nagyobb volt édesanyám szerelménél.” A Példabeszédek igazságát szemlélteti: „Mindig szeret a barát, de testvérré a nyomorúságban válik”. Egyetlen szeretett gyermeke rossz, életére tör, és mégis jó apaként félti, szereti és így siratja: „Ó, én szerelmes szép fiam, bár én haltam volna meg helyetted”. Istene és népe góliáti gyalázása miatt a kilátástalannak látszó harcba is belemegy, de Istenben hívva, ésszel és nem erővel. Harcba vitézként mindig elől küzd. Az ország és népe biztonságát, ha nehéz harcokkal is, de biztosította;

* Elhangzott a bukaresti rádió unitárius vallásos műsorában 1998. október 11-én